

Pravidla chovu osmáků degu

Cílem tohoto textu je poskytnout majitelům registrovaných chovatelských stanic závazná pravidla zájmového chovu osmáků, která by zajistila určitou úroveň chovu zvířat s ohledem na jejich životní pohodu a chovatelské cíle. Pravidla jsou aktualizovaná k 1. 6. 2024.

I. Výklad pojmů

- a) Předmětem chovu jsou příslušníci druhu osmák degu (*Octodon degus*). Dále také jen „osmák“.
- b) Registrovanou chovatelskou stanicí (dále jen CHS) se pro účely těchto pravidel rozumí chovatelská stanice osmáků degu zapsaná u ČSCH.
- c) Chovatel je fyzická či právnická osoba vlastnící registrovanou chovatelskou stanicí, min. věk chovatele je 15 let.
- d) Pro naše účely se chovem především rozumí odchov mláďat.
- e) Průkaz původu (dále jen PP) je oficiální listina vydávaná chovatelem, potvrzená databází na degus.eu (dále jen „databáze“) a zaručující původ zvířete.
- f) Výpis předků (dále jen „VP“) je neoficiální listina vydávaná chovatelem, který není oficiálně registrovaný u ČSCH.

II. Podmínky držení zvířat

- a) Je nezbytné osmáky chovat v podmínkách odpovídajících jejich fyziologickým i etologickým potřebám a neohrožovat jejich životní pohodu.
- b) Osmáci jsou **sociálně žijící zvířata** a je nezbytné je **chovat ve skupinách**, ve kterých mohou rozvíjet své vrozené komunikační schopnosti a sociální vztahy. Životní pohoda je stav, kdy zvíře netrpí zbytečným stresem a má možnost projevit své přirozené chování. Toto ustanovení se netýká zvířat nepřizpůsobivých, nebo těžce nemocných, pro něž je soužití ve skupině přítěží a zdrojem stresu. Netýká se ani dočasného oddělení březích samic či karantény nových zvířat.
- c) **Minimální doporučená velikost** ubikace pro dva osmáky by měla odpovídat rozměru 70 x 40 x 80 cm (šířka x hloubka x výška). Hloubka ubikace by neměla být menší než 40 cm a délka by neměla být menší než 70 cm. V případě vyšší ubikace je potřeba zastavět plochu tak, aby se zabránilo případnému pádu. Rozteč mříží ubikace, ve které se nachází mláďata, by neměla být větší než **1,5 cm**. Na každého dalšího osmáka je potřeba ubikaci zvětšit. Ideální doporučená velikost je **100 x 50 x 100 cm**.
- d) Vybavení ubikace by mělo umožňovat osmákům dostatek pohybu a mělo by být uzpůsobené tak, aby se předešlo možným zraněním.
- e) Umístění a vybavení ubikace by mělo být takové, aby osmáci nestrádali přílišným horkem nebo chladem, nemělo by být vystaveno přímému působení slunce a nemělo by stát v průvanu.
- f) Je naprosto nezbytné umožnit osmákům neustálý přístup k pitné vodě a zajistit jim dostatečnou výživu.
- g) V případě nemoci či podezření na nemoc je povinností chovatele poskytnout potřebnou zdravotní péči včetně návštěvy veterinárního lékaře.

III. Obecné podmínky chovu a odchovů mláďat

- a) Je nezbytné, aby chovatel dodržoval **podmínky registrovaného chovu**, tj. registraci chovných zvířat a registraci vrhů s průkazem původu do databáze. **Veškerou administrativu** s tím spojenou je vhodné **vyřizovat včas**.
- b) Chovným osmákem se rozumí osmák, který je registrovaný v databázi a v kolonce „stav“ má označení „chov“.

Před registrací nového chovného osmáka, jehož předci nejsou zaregistrovaní v databázi, doloží chovatel původ osmáka s min. II generacemi (rodiče a prarodiče) výpisem předků z mateřské chovatelské stanice

a aktuální foto osmáka. Po schválení bude osmák administrátorem zaregistrován a chovatel poté získá práva ke kartě osmáka. Bez doložení původu s min. II generacemi nebude osmák uznán chovným.

- c) Povinností každého chovatele v CHS je registrovat každé živě narozené mládě do databáze do 6 týdnů od narození. Do registru je chovatel povinen zapsat pravdivě veškeré údaje a přidat aktuální fotografii mláděte. Pořadí narozených vrhů v zájmovém chovu se **značí písmeny abecedy**. První narozený vrh se značí **písmenem A, druhý B atd.** Po vyčerpání písmen abecedy se přidá číslo, kolikrát se abeceda otočila, tedy např. A2, B2 atd., po dalším otočení A3, B3 atd.
- d) CHS má povinnost **odchovávat osmáky s průkazem původu (PP)**.
- e) Zvířata nevhodná do dalšího chovu nebo určená jen na mazlíčky obdrží PP pouze s II generacemi předků s tím, že zde bude uvedena poznámka s uvedením důvodu, proč daný jedinec není vhodný do dalšího chovu (vada), nebo byl prodán čistě jako mazlíček bez dalších chovatelských záměrů.
- f) Není přípustné, aby chovatel v rodokmenech záměrně uvedl falešné údaje. V případě zjištění této skutečnosti lze postupovat dle kárného řádu ČSCH.
- g) Zvířata vhodná k dalšímu rozmnožení je potřeba vybírat s ohledem na jejich zdravotní stav a povahu. Je nepřípustné, aby chovatel prováděl odchovy na zvířatech s vrozenými vadami a nemocemi, na chronicky nemocných zvířatech či zvířatech agresivních. Závažné vady zjištěné během chovu, např. cukrovka, šedý zákal, stále se opakující přerůstání zubů, epilepsie, mrtvice, nádorové onemocnění atd. jsou důvodem pro okamžité vyřazení jedince z chovu. Distancujeme se také od chovu osmáků typu "rex" s vlnitou srstí a bezsrstých typu "skinny". Úmyslný chov osmáků s rex genem je brán jako hrubé porušení chovu a je důvodem k vyřazení z klubu chovatelů.
- h) **Výběr vhodného spojení** dvou zvířat by měl být prováděn s ohledem **na cíl chovu a na základě znalostí** zdravotního pozadí předků zvířat a dědičnosti požadovaných znaků.
- i) Při běžných chovech je uznávána následující plemenitba, která vychází z **Wrightova koeficientu příbuznosti**. Výpočet příbuznosti vychází z **5 generací**, přičemž 1. generace je rodičovský pár.

Nepříbuzenskou plemenitbou se rozumí plemenitba, při které není v 5 generacích shoda a Wrightův koeficient je 0 %. Tato plemenitba je nejvíce doporučena.

Příbuzenská plemenitba je povolena za následujících podmínek:

Shoda v 5. generaci u otce a 5. generaci u matky s **koeficientem příbuznosti 0,20 %**,
shoda ve 4. generaci u otce a 5. generaci u matky s **koeficientem příbuznosti 0,39 %**,
shoda ve 4. generaci u matky a 5. generaci u otce s **koeficientem příbuznosti 0,39 %**,
shoda ve 4. generaci u otce a 4. generaci u matky s **koeficientem příbuznosti 0,78 %**.

Povoleny jsou maximálně dvě shody, které se sčítají. To znamená, je-li např. jeden shodný předek s koeficientem příbuznosti 0,20 % a druhý předek s koeficientem příbuznosti 0,78 %, je celkový koeficient příbuznosti 0,98 %. Maximální celkový koeficient příbuznosti je 1,56 %.

Pokud není u obou rodičů rodokmen s 5 generacemi, není příbuzenská plemenitba povolena a chovatel může provést pouze nepříbuzenskou plemenitbu s koeficientem příbuznosti 0 %.

Je třeba mít na paměti, že příbuzenská plemenitba snižuje genetickou variabilitu a upevňuje nejen žádoucí znaky, ale i nežádoucí vady a může negativně ovlivnit zdraví osmáka.

- j) Plánovaná užší příbuzenská plemenitba musí být oznámena mateřské CHS a schválena odbornou komisí osmáků na základě žádosti chovatele a nutně podložena chovatelským cílem. Doporučuje se pouze zkušeným chovatelům v případech, pokud je to nezbytně nutné. To znamená, že rodiče vrhu nesmí být v bližším příbuzenství, než že mají stejné prarodiče, tj. obdobně jako u lidí, že mohou být bratranec a sestřenice. Bližší příbuznost není přípustná, není tedy možné, aby rodiče vrhu byli sourozenci nebo rodič a potomek.

IV. Krytí zvířat

- a) **Minimální věk** pro první krytí **samice** je **24 týdnů** (6 měsíců). Minimální **váha** je **200 g**.

- b) Samice by měla poprvé **zabřeznout v rozmezí 6.–15. měsíce** života. Přípuštění samice po 15. měsíci života je jen na zvážení chovatele, hrozí zvýšené riziko porodních komplikací.
- c) **Minimální věk** pro krytí **samcem** je **12 týdnů** (3 měsíce). V tuto dobu se stává samec pohlavně schopným/plodným. Samec by měl do věku 12 měsíců dosáhnout váhy alespoň 200 g. V opačném případě je na zvážení daného chovatele, zda takového samce stáhne z dalšího chovu.
- d) **Maximální věk** pro poslední krytí **samice** je **51 měsíců** (4 roky 3 měsíce). Chovatel by však měl přihlídnout k aktuálnímu stavu samice a nenechat ji nakrýt za každou cenu. Po dovršení tohoto věku již není žádoucí, aby samice zůstala ve společné skupině, kde se nachází plodný, nevykastrovaný samec, neboť i v tomto věku by mohla samice zabřeznout s rostoucím rizikem vážných komplikací.
- e) **Maximální počet vrhů** na jednu samici jsou **1–2 vrhy za rok**. Maximální povolený celkový počet vrhů na jednu samici za celý život je 6.
- f) **Maximální počet vrhů s PP** na jakéhokoliv jednoho samce není **sice omezený, ale chovatel by měl pamatovat na mnohonásobnou budoucí existenci potomků jedné linie a do svého chovu průběžně zařazovat i tzv. novou krev, nové samce pro zachování genetické variability**.
- g) **Před porodem samice je vhodné samce oddělit**, ideálně do jiné skupiny samic, kde plánujeme zabřeznutí, nebo do stávající skupiny samců, kterou jsme si pro chov cíleně vytvořili. V žádném případě **není žádoucí, aby samice hned po porodu znovu zabřezla a tím se zbytečně a nad svůj rámec vyčerpávala**. Pokud se tak stane ojediněle, lze to brát jako polehčující okolnost, pokud se tak bude stávat opakovaně, lze postupovat dle kárného řádu ČSCH.

V. Odchov zvířat

- a) Je třeba brát ohled na březost samice a uchránit ji zbytečných stresů, které by mohly mít vliv na zdraví narozených mláďat. V době březosti a odchovu mláďat je třeba poskytnout samici dostatek kvalitní a vyvážené stravy, zabezpečit dostatečný a bezpečný prostor pro budoucí narozená mláďata a poskytnout materiál pro stavbu hnízda.
- b) **Minimální věk pro odstav mláďat** a jejich předávání majitelům je **6 týdnů** s minimální **váhou 75 g**. Nejpozději v sedmém týdnu je nutné oddělit mláďata samčího pohlaví od sester a matky. Opět platí v případě plánovaného budoucího odchovu mláďat viz bod III, písmeno a).
- c) Pokud mláďata odstavujeme od 6. týdne a dále, v dané skupině se nesmí nacházet samec, otec vrhu, neboť hrozí, že nakryje své dcery a tím dojde k nežádoucímu blízkému příbuzenskému křížení tzv. inbreedingu. Takto raná březost je navíc pro mladé samice nepřipustná a může vést k vážným zdravotním rizikům.
- d) Chovatel je povinen každý vrh zapsat do databáze a do zdravotní karty matky zaznamenat případné komplikace během porodu nebo po porodu a úmrtí mláďat během porodu nebo po porodu.
- e) Chovatel je povinen do databáze zapsat zdravotní stav chovaného jedince, především prodělané zákroky, nemoci, anomálie, opakovaná úmrtí odchovaných mláďat a jiné vady, onemocnění či nestandardní jevy za účelem vysledování genetických vad či špatných predispozic v dané linii.

VI. Závěrečná ustanovení

- a) Cílem každého chovatele je odchov bez zdravotních problémů a odchov zvířat s PP s vyrovnanou povahou, odpovídajícím zbarvením a odpovídající délkou srsti.
- b) Nedodržováním a opakovaným porušením těchto pravidel se chovatel vystavuje nebezpečí kárných opatření.
- c) Při soustavném či opakovaném nedodržování těchto pravidel je možné chovatele úplně vyloučit ze seznamu registrovaných chovatelských stanic.
- d) Výjimku z pravidel je možné udělit v případě, že ji schválí Ústřední odborná komise chovatelů hlodavců.